

Posudek oponenta:

Bc. Dalibor Lošťák: C. S. Peirce on Science and Practice

(diplomová práce práce)

V předloženém, na diplomovou práci sice kratším, nicméně velmi obsaženém textu se diplomant snaží ukázat Peircův pohled na vztah vědy a praxe v rámci Peircovy sémiotiky (zejména spekulativní gramatiky a kritické logiky), pragmaticismu a v závěru si dokonce všímá toho, co D. Gorré nazývá Peircova mystická cesta: totiž jeho svébytně pojaté „vědecké“ teologie.

Text je teoretický, žánr práce je filosofický, v podstatě se jedná o exegetický esej. Zde bych autora pochválil za to, že se nepokouší nijak divoce zvolené téma "aplikovat" a drží se sice širokého, ale úzce zpracovaného hlavního tématu práce. Jelikož text je z předmětu mého zájmu, přečetl jsem jej s velkým potěšením. S nemenším potěšením připojuji několik výhrad, či spíše poznámek, které by snad mohly autorovy pomoci s dalším Peircovským bádáním, případně s upravením některých pasáží do podoby článku.

První věcí je celková konstrukce textu, čtenář je vhozen do vody bez podrobnějšího vysvětlení některých základních pojmů, na jejichž interpretaci si musí počkat i několik desítek stran (jako je např. pragmaticismus). Vidno je to u zvoleného příkladu tří osob v kuchyni. Uvedený příklad (str. 15) by možná bylo lepší pojednat v celku dále, až po vyjasnění teoretických problémů (po uvedeném příkladu přichází v rámci Peircova bádání „skok o 30 let“). Další věcí je autorova interpretační perspektiva, která je spíše systematická, Peircovy texty vykládá jako v podstatě jednotný systém (což není rozhodně v rámci Peircovských bádání většinou přijímaná interpretační strategie). Autor se sice pohybuje na systematické rovině, vykládá problémy z hlediska Peircovy architektiky, někdy však ukročí k "vývojové hypotéze" (str. 36). Text by tak mohl být rozšířen o komplexnější "historizující interpretaci", kdy nemám na mysli nějakou intelektuální biografii, ale takovou, která by více reflektovala vývoj Peircovy perspektivy (jako např. opuštění nebo spíše začlenění *groundu* v pozdní sémiotice; ať už např. způsobem jak to činí T. L. Short nebo jiní interpreti). Je také otázkou nakolik "dřívější koncepty" opravdu osvětlují pozdější Peircův koncept sémiotiky (str. 8).

Diskutabilní je hodnocení Peircova vztahu k Hegelovi, zejména jeho fenomenologii, kterou autor nekriticky přejímá. Je mi jasné, že vztahu faneroskopie a Hegelovy fenomenologie lze napsat disertaci, nicméně o Peircovi a Hegelovi se na takto obecné rovině (ze které hovoří text) dá říct v podstatě to samé, takže není zcela jasný rozdíl mezi autory - jejich přístup je tu metafyzický, tu historický, tu vyvěrající z logiky nebo matematiky, oba jsou ostatně interpreti Kanta a sdílí jistý platonismus. Navíc Peirce sdílel mnohá hegelíánská východiska se svým intelektuálním okolím, autory okolo *Journal for Speculative Philosophy*. Autor se zde přinejmenším mohl opřít o sekundární literaturu (W. L. Rosensohn, J. Kaag...). Stejná výtka by šla vznést vůči Peircově vztahu k Peircově proklamovanému pythagorejství.

Myslím si, že (kvazitomistická a možná nezáměrná) a poněkud reduktivní interpretace dynamického objektu jako aktuální (skutečné?) příčiny vyvolává mnoho otázek. Moje otázka na autora: vysvětlete, proč dynamický objekt není i formální (nebo finální?) příčinou.

K práci mám několik formálních výhrad. Jednak nesplňuje požadovaný rozsah, s čímž se pojí okatě chybné formátování (str. 25, 28, 29, 62 aj.), nicméně díky hutnosti obsahu na tom dle mého soudu nezáleží. Na str. 6 a 9 se opakuje zbytečně znovu biograficko-oslavná poznámka, na str. 12 se objevuje

neodkázaná citace, přestože je práce psaná angličtinou na velmi dobré úrovni autor se někdy uchyluje k argumentačním klišé (str. 32 – „již staří Řekové...“).

Posudek bych zakončil nicméně chválou, text totiž obsahuje zpracování a rekapitulaci náročného tématu Peircovy kritické logiky, s důrazem na vysvětlení teoretické a korolární dedukce a klasifikací induktivních inferencí, chválím také za analýzu degenerativních kategorií a problematiky účasti kvality v druhosti, což je společně s rozpracováním příkladu „kuchyně“ pasáž vhodná po úpravách k publikaci ve formě článku. Text by mohl být základem pro disertační práci věnující se například naznačené linii vztahu Peircovy kritické logiky a pragmaticismu a problematiky qualií.

Po obsahové stránce práci hodnotím jako výbornou, avšak s přihlédnutím k formálním lapsům navrhuji známku mezi výborně a velmi dobře.

Plzeň 20. 9. 2015